Пам'ятаймо про Україну!

SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. CIV. № 238 SATURDAY, DECEMBER 13, 1998 PARSIPPANY and NEW YORK CENTS 75 ЦЕНТІВ ПАРСИППАНІ і НЮ ЙОРК СУБОТА, 13-го ГРУДНЯ 1997 р. Ч. 238 РІК CIV.

Рада Европи може посприяти кримським сепаратистам

Київ. — Представники Ради Европи почали 8-го грудня нову інспекційну поїздку Україною, повідомила УНІАР. Серед питань, які вивчатиме делегація, — проблема надання статусу офіційної російської мови у Криму і можливість запровадження в Україні подвійного громадянства.

Втручання Ради Европи у ці питання, очевидно, тільки зміцнить становище кримських сепаратистів. Як відомо, парлямент автономії проголосував у жовтні за надання російській мові статусу офіційної і постановив перейти на московський час. Президент Леонід Кучма скасував постанову кримського парляменту, покликавшись на її неконституційність.

Голова Верховної Ради Олександер Мороз заявив 8-го грудня, що про запровадження подвійного громадянства говорити зарано, проте пообіцяв, що парлямент зніме секретність із документів про виконання смертних вироків в Україні.

У січні на засіданні Парляментарної асамблеї Ради Европи мають розглядати „українське питання", на якому, передусім, постане проблема дотримання Україною зобов'язань скасувати смертну кару.

Як відомо, Рада Европи вже посилала свою місію в Україну, щоб перевірити правдивість заяв колишнього міністра юстиції Сергія Головатого щодо порушення Україною мораторію на смертну кару. Пізніше Україна визнала, що цього року дійсно було страчено 13 осіб, і запевнила, що більше страт не буде.

НДП домагається притягнення П. Лазаренка до кримінальної відповідальности

Київ (УНІАР). — Народно-Демократична Партія України звернулася до Президента з проханням доручити правоохоронцям розслідувати діяльність колишнього прем'єра Павла Лазаренка і притягти його до кримінальної відповідальности.

Про це заявив 9-го грудня лідер пропрезидентської НДП Анатолій Матвієнко. Як відомо, ця партія, звинувачуючи П. Лазаренка в корупції, приклала немало зусиль для його резигнації.

Народні демократи представили журналістам низку матеріялів, які, на їхню думку, вказують на зловживання колишнього прем'єра. П. Лазаренкові закидають, що він витратив бюджетні фонди на ремонт свого помешкання. Міністер Кабінету Міністрів і член НДП Анатолій Толстоухов сказав, що потрачено біля 4 млн. гривень.

Днями Генеральна прокуратура України порушила кримінальну справу у зв'язку зі зловживанням владою „окремими урядовцями з Кабінету Міністрів". А. Толстоухов каже, що це стосується начальника господарського управління Кабінету Міністрів, а також тодішнього керівництва Уряду.

Народні демократи також оприлюднили постанову Уряду про виділення 2 млн. гривень з резервового фонду для придбання 50 автомобілів марки „Опель" для міністрів й інших чиновників. Тодішній заступник міністра Кабінету Міністрів Толстоухов запевняє, що зробили це через близьку до П. Лазаренка дніпропетровську фірму „Ілек".

Москва запобігає ласки від Ватикану

Рим. — Заступник голови Ради федерації Державної думи Росії Василій Ліхачов цими днями відвідав Ватикан і мав зустріч з Іваном Павлом II, при чому протягом 40 хвилин їхня розмова відбувалася за зачиненими дверима, без представників преси.

З раніших пресових інформацій відомо, що призначена на червень ц. р. зустріч Папи з Московським Патріярхом у Відні не відбулася через скасування цього пляну російською стороною.

Темою теперішньої бесіди московського післанця з Папою Іваном Павлом II був пошук способів порозуміння між обома Церквами, яке має зрештою привести до зустрічі Алєксія II з Папою. В. Ліхачов сказав, що, на думку Московського Патріярха, головною умовою цієї зустрічі має стати „відмова католиків від прозелітизму", на що Іван Павло II відповів, що Апостольська Церква „готова взяти свою долю відповідальности і пройти відтинок свого шляху".

Другою умовою московсько-ватиканського діялогу буде, швидше за все, вимога провідників російського православ'я, щоб Іван Павло II не надавав ніякої підтримки Українській Греко-Католицькій Церкві, яка не має наміру відступати від своїх законних домагань щодо офіційного визнання Ватиканом її патріяршого устрою.

Коментуючи можливість цієї зустрічі, російська преса не приховує песимізму, зокрема у зв'язку з недавнім виступом Кардинала Агостіно Касароли на врочистому вечорі у Ватикані, присвяченому 100-річчю з дня народження Папи Павла VI. Отже, А. Касароли, в минулому державний секретар Ватикану, тобто керівник папського уряду, і активний ідеолог ватиканської „Остполітік", несподівано для поміркованих кіл нагадав про провідне становище Папи Римського щодо всіх інших християнських предстоятелів.

Цю тезу ватиканські діячі останнім часом старанно обходили, щоб не дратувати Московську Православну Церкву з її все ще не віджилими претенсіями на ролю „третього Риму".

Зростає небезпека терористичних дій

Ню Йорк. — Великі інформаційні агентства, щоденники і телевізійні станції Америки мали можливість ознайомитися зі ще не оприлюдненим звітом Департаменту оборони про можливі дії міжнародних терористів, торгівців наркотиками та різних анархістів, спрямовані проти З'єднаних Стейтів Америки та їхніх громадян.

Як пише „Ен-Бі-Сі Нюз", Сі-Ай-Ей, Пентагон та науково-дослідні військові лябораторії перевірили на комп'ютері декілька ймовірних сценаріїв нападу терористів на американські міста. У висліді виявилося, що практичної ради проти таких нападів держава ще не має.

Наприклад, невеликий літак летить балтиморсько-вашінгтонським повітряним коридором, розсіюючи за собою бацилі сибірської язви. Через який тиждень після цього загинуть сотні тисяч американців.

Або, не дай Боже, 1-го січня під час зустрічі кращих студентських дружин американського футболу (Орендж-Бовл, Маямі) злочинці розсіюють ті самі бацилі. Через пару днів загине щонайменше 16, 000 осіб. Інші вмиратимуть повільно у страшних муках.

Або з газовикидної труби вантажного авта, яке їде Бродвеєм у Ню Йорку, вилітають бацилі сибірської язви. У висліді гине два мільйони ньюйорків.

На жаль, показані сценарії не є „чистою теорією". У цьому ж звіті говориться, що Ірак ще в 1985 році почав закуповувати бацилі страшних хворіб від Роквілської лябораторії в Мериленді. Тоді іракці запевняли, що роблять це для здійснення навчальних програм у Багдадському університеті. Насправді вони випрацьовували бактеріологічну зброю, застосовуючи 24 види дуже небезпечних мікроорганізмів.

Відтоді Роквілська лябораторія змінила правила продажу бактерій, та все ж і тепер терористи можуть дістати таку зброю в межах країни. Та й самі терористи можуть виявитися своїми, а не конче закордонними, не конче пов'язаними з ісламським фанатизмом.

Високу смертність спричинюють онкологічні хвороби і нещасні випадки

Київ. — Смертність в Україні залишається високою, при чому смертність серед чоловіків значно перевищує смертність серед жінок, повідомила УНІАР, покликаючись на інформацію Міністерства Здоров'я, розповсюджену 9-го грудня у Верховній Раді.

Міністерство визнає, що висока смертність пов'язана зі збільшенням хворіб систем кровообігу, онкологічних захворювань і нещасних випадків.

Згідно з інформацією, у 1996 році в Україні на 100,000 населення померло 1,027 чоловіків і 247 жінок. Міністерство стверджує, що „високий рівень передчасної смертности чоловіків працездатного віку є провідною причиною скорочення очікуваної тривалости життя населення та потенційно втрачених років життя. Згідно з даними, минулого року пересічний вік населення України становив 67.3 роки, в тому чоловіків — 61.7 років і жінок — майже 73 роки.

В інформації також сказано, що високим залишається рівень дитячої смертности, який є „найважливішим показником репродуктивного здоров'я нації". „Стан здоров'я матерів є одним із вирішальних факторів, які визначають рівень здоров'я народжених ними дітей, — стверджує міністерство. — У майбутніх матерів значно збільшуються захворювання системи кровообігу, кількість анемій, токсикози вагітности, внаслідок чого залишається високим рівень материнської смертности. У 1996 році на 100,000 народжених припадало 142 випадки смерти матерів".

Доповідь про стан справ в охороні здоров'я виголосив міністер охорони здоров'я Андрій Сердюк. Після його виступу Верховна Рада визнала, що діяльність Уряду щодо гарантування прав громадян на охорону здоров'я і медичну допомогу є незадовільною. Ухвалений проєкт постанови щодо цього скеровано на допрацювання.

Збільшення онкологічних захворювань пов'язують з наслідками чорнобильської катастрофи, а збільшення нещасних випадків — із загальним падінням рівня життя.

СБУ викрила аноніма

Київ(Р.Р.). — До редакції газети „Кієвскіє Ведомости" кілька місяців тому надійшов лист від безіменного курсанта однієї з київських військових шкіл. Анонімний автор листа скаржився, що держава залишила їх без будь-якого забезпечення, вісім місяців не виплачують грошей. Допомоги чекати нема звідки.

Єдине, що в них є, це — вибухівка, дистанційне керування і детонатори. Лист закінчується такими словами: „Чи пам'ятаєте метро в Баку? Чекайте! У вас є шанс цього не допустити!"

Отже анонім погрожував вибухом у київському метрополітені, подібним до того, який стався в Баку. Людина попереджувала, що готується терористичний акт, тому листа передали до Служби Безпеки України (СБУ). Слідчі опитали сотні людей і, хоча автор змінив, через кілька місяців його ім'я встановили. Щоправда, військову школу він уже закінчив і став старшиною української армії.

Прізвище його в газеті не названо, однак СБУ повідомила, що він написав листа у стані емоційного збудження в результаті побутового конфлікту та перегляду телепередачі про терористичний акт у Баку. Ніяких заходів для здійснення погроз він не робив, глибоко покаявся і запевнив, що подібного більше не зробить.

Повідомляється також, що до старшини застосовано передбачені законом заходи. Які саме — не повідомлено.

Російські ліберали підбурюють проти ЗСА

Багдад, Ірак. — Голова Ліберально-демократичної партії Росії Владімір Жириновський відвідав іракську столицю — вже третій раз за останні три роки — і мав зустріч, як він це незмінно підкреслює зі своїм „дорогим другом", президентом Саддамом Гуссейном.

В. Жириновський запевнив іракського лідера, що російські ліберальні демократи „виступають за негайне скасування запроваджених проти Іраку сім років тому міжнародних санкцій і вважають політику З'єднаних Стейтів Америки щодо Іраку агресивною". Далі російський політичний діяч висловився в тому сенсі, що треба організувати „міжнародний протиамериканський трибунал". „Ми солідаризуємося з Іраком у його неприйнятті американської політики щодо інспекцій ООН, ми прийшли до висновку, що слід об'єднати сили, які виступають проти ЗСА",— сказав В. Жириновський.

Тим часом віцепрезидент Іраку Теха Рамадан наперед заявив, що в тім випадку, коли Ричард Батлер, керівник спеціяльної комісії ООН в питаннях роззброєння, буде наполягати на перевірці президентських палаців, то Ірак категорично відкине цю вимогу. Цю заяву Т. Рамадан оприлюднив11-го грудня, значить, що наступного дня, 12-го грудня, Р. Батлер знову приїжджає до Багдаду.

Спостерігачі передбачають, що Р. Батлер не

(Закінчення на стор. 3)

Колюмб відкрив Америку, а колюмби зробили новий крок в освоєнні космосу

Після приземлення „Колюмбії" (справа): Л. Каденюк, Такао Дой і К. Крегел.

Кейп Канаверал, Фла.(А. Гороховський). — Ця географічна назва неодноразово згадується у повідомленнях засобів масової інформації про полети американських космічних кораблів. Здавалось би, працівники центру ім. Кеннеді на Флоріді повинні були б звикнути до цієї рутинової роботи. Та це тільки на перший погляд. Насправді, до кожного запуску і приземлення тут ставляться, як до першого, адже з космосом необхідно розмовляти на „Ви", найменша несправність може привести до важких ускладнень.

Саме про це вели ми мову з Ярославом Пустовим, дублером першого українського космонавта Леоніда Каденюка, який щойно перестунив поріг своєї квартири у Гюстоні після довшого перебування на Кейп Канаверал. Він не тільки був готовий у разі необхідности замінити свого старшого товариша, але здійснював на землі ті ж самі експерименти, якими в космосі займався Каденюк.

— В космічному полеті, — розповів Ярослав, — найскладнішим і найбільш відповідальним є старт та приземлення корабля. Тому то люди, які працюють у космічному центрі так прискіпливо ставляться до підготови кожного полету. Якщо навіть за кілька секунд до старту буде виявлено якусь несправність, то політ відразу відкладається, не можна ризикувати життям людей.

Щоб мати більш повну уяву про початок та завершення космічної подорожі, наведемо кілька цифр і фактів. Всього вісім хвилин триває перехід ракети на навколоземну

(Закінчення на стор. 3)

В Україні

(З інформацій УНІАР)

ЇЗДЯТЬ НА АВТОМОБІЛЯХ, БРИЧКАХ І НА МІТЛІ

ОДЕСА. — Про моторошну і водночас чудернацьку пригоду розповіла мешканка міста в Приморському районному відділі міліції. Ідучи о 7-ій ранку на працю, вона побачила у провулку дебелого чоловіка з мітлою. „І видно вам у темноті підмітати?" — питає. Чоловік злісно усміхнувся зі словами: „А я й не підмітаю. Я візник". І в його руці зблиснув ніж. „Сідай, підвезу". Нічого не лишалося, як перекинути ногу через мітлу і скакати разом з тим чоловіком вздовж вулиці. Невдовзі він зупинився і запропонував розплатитися. Коли жінка розплатилася і кинулася геть від „кучера", то зіткнулася з іншим чоловіком. „Чого ж ви мовчки дивилися на це неподобство?" — плачучи спитала вона. „А що я міг зробити? Сам щойно проїхався за 5 гривень". Надірвавши від сміху животи, міліціянти все ж розпочали пошуки нічного „візника".

ПРОКУРАТУРА НЕ ВИКОНУЄ ПОЛІТИЧНИХ ЗАМОВЛЕНЬ

ДНІПРОПЕТРОВСЬКЕ. — Заступник генерального прокурора України Ольга Колінько, виступивши на нараді у дніпропетровській обласній прокуратурі, заявила, що нічиїх політичних замовлень у Дніпропетровському представники Генеральної прокуратури не виконували. Вони неупереджено перевірили стан дотримання законів у різних сферах області. За словами О. Колінько, за півтора місяця очолювана нею група фахівців Генеральної прокуратури виявила безліч порушень і серйозних недоліків. Вона також пообіцяла подбати, щоб усі винні у протиправних діях не уникнули покарання, незалежно від політичних симпатій чи антипатій.

СМЕРТНУ КАРУ ПОКИЩО НЕ СКАСОВАНО

КИЇВ. — Голова Верховної Ради України Олександер Мороз на зустрічі в Києві з делеґацією Парляментарної асамблеї Ради Европи (ПАРЕ) сказав, що „розглядати закон про скасування смертної кари напередодні виборів дуже ризиковно". На його думку, суспільство ще не готове до скасування смертної кари у країні й немає гарантій, що депутати підтримають такий закон. Крім того, в Україні є можливість помилувати смертників. За словами О. Мороза, „Президент України Леонід Кучма з вересня 1996 року не відхилив ні одного прохання про помилування".

З ПЕНСІОНЕРАМИ ВСЕ ЩЕ НЕ РОЗРАХУВАЛИСЯ

КИЇВ. — Віцепрем'єр-міністер з питань соціяльної політики Микола Білоблоцький, звітуючи у Верховній Раді про хід ліквідації заборгованости перед населенням, сказав, що на 1-го грудня заборгованість пенсіонерам становила 1 блн.293 млн. грн. Він також поінформував про виконання Урядом закону про внесення змін до статті 19 і 64 щодо пенсійного забезпечення. Уряд плянує поступове підвищення пенсій, зокрема спочатку з 1-го березня 1998 року збільшити пенсії за віком на 10 гривень і пенсії особам, що мають пільговий стаж праці під землею та на інших шкідливих підприємствах — на 20 грн. Верховна Рада вимагає, щоб мінімальні пенсії було підвищено до рівня межі малозабезпечености, тобто до 70.6 грн., хоча гроші для цієї мети не закладені в державному бюджеті на 1998 рік. Верховна Рада визнала незадовільною працю Уряду у виконанні зазначеного закону.

ІНДЕКС БЕЗ РОЗВИТКУ

КИЇВ. — Тут 10-го грудня у представництві ООН відбулася презентація річного звіту програми розвитку ООН під назвою „1997. Україна. Людський розвиток". Присутнім представлено широкий спектр даних, які характеризують економічну, демографічну, соціяльну ситуацію в Україні. Від 1990 року валовий внутрішній продукт скоротився на 57 відс., реальні заробітки за останні п'ять років зменшилися в чотири рази, число померлих порівняно з 1989 роком збільшилося на 23 відс. і становило 777,000 осіб. Згідно з індексом людського розвитку, який враховує тривалість життя, рівень освіти, потенціял населення, дійсний валовий національний продукт на душу населення, серед 175 країн Україна посідає 95 місце, тобто, посунулася вниз на 15 пунктів від минулого року.

УКРАЇНСЬКІ ЖУРНАЛІСТИ РОЗМЕЖУВАЛИСЯ

ЧЕРКАСИ. — Тут відбулася всеукраїнська нарада керівних працівників державних засобів масової інформації, присвячена висвітленню в пресі майбутніх виборів. В обласній державній адміністрації відмовлено акредитацію на нараду власним кореспондентам центральних і місцевих незалежних засобів масової інформації. На пресконференції міністер інформації України Зіновій Кулик пояснив журналістам, що проходила нарада лише для державних мас-медія, а з її рекомендаціями незалежні журналісти зможуть ознайомитися в своїх колег з державних видань. Таким чином відбулося чітке розмежування між державними та незалежними мас-медія.

У СВІТІ

ПІСЛЯ ДВОДЕННОЇ ІСТОРИЧНОЇ зустрічі у Женеві в середу, 10-го грудня, котра дала змогу Північній і Південній Кореї зустрітися при одному столі, обидві країни погодились на продовження своїх мирних переговорів наступного березня. Зустріч відбулася вперше за 44 роки у присутності колишніх воєнних союзників обидвох Корей — ЗСА і Китаю. Офіційні чинники всіх чотирьох держав назвали цю зустріч великим успіхом, не зважаючи на те, що невдалося осягнути порозуміння таких важливих питань, як вимога Північної Кореї про відтягнення американських військ з території Південної Кореї та денного порядку наступної зустрічі.

В АМЕРИЦІ

НАЙНОВІШІ НАУКОВІ ВИСЛІДИ вказують, що один алкогольний напиток денно є корисним для здоров'я людини, підтверджуючи цим попередні подібні досліди. Нові висліди з дев'ятирічних досі найбільших дослідів у ділянці споживання алкоголю в ЗСА, перевірили смертність майже 500, 000 осіб у віці 35 до 69 та довідались, що ті, котрі споживали денно один алкогольний напиток вина, пива чи горілки мали на 20 відсотків меншу смертність. Такі висліди на думку д-рів Меєра Стемпфера та Еріка Рімма зі Школи публічного здоров'я Гарвардського університету є важливим досягненням.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054.

UNA & Svoboda tel.: (973) 292-9800; Svoboda Fax: (973) 644-9510; UNA Fax: (973) 292-0900

Soyuzivka UNA Estate: 216 Foordmore Rd., Kerhonkson, NY 12446 (914) 626-5641, Fax (914) 626-4638, e-mail: fqsst@aol.com

Передплата на рік $100.00, на півроку-$60.00. Для членів УНСоюзу $75.00 річно, на півроку-$40. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".

Головний редактор: Зенон Снилик

Second Class Postage paid at Parsippany, NJ

Гарячі дискусії навколо потепління

Дев'ять днів у японському місті Кіото радилися делеґації зі 150 країн, завданням яких було остаточне визначення засад ґльобальної боротьби з так званим тепловим ефектом, тобто повільним потеплінням земної атмосфери в результаті створених дір в її озоновому шарі. Підготова до конференції в Кіото тривала понад чотири роки, і остаточні рішення значною мірою мають визначити енерґетичне майбутнє плянети. Очевидно, що в такому під різними оглядами життєво важливому для людства питанні, без гарячих дискусій обійтися не могло, а сам ефект дискусійного потепління проявився вже напочатку конференції.

Европейські держави вимагають, щоб усі промислово розвинуті країни зменшили рівень занечищення на 15 відсотків до 2005 року. Адміністрація найбільш промислово розвинутої держави світу — З'єднаних Стейтів Америки — запропонувала тільки 10 відсотків і то до 2012 року. Свій варіянт запропонувала Японія: для кожної країни повинен бути встановлений рівень занечищення в залежности від густоти населення та рівня занечищення навколишнього середовища. Поскільки згадані пропозиції одна одну вазємовиключають, навіть сьогодні, після закінчення праці конференції, компромісового рішення доводиться сподіватися нескоро. Адже що держава більш індустріяльна, то тяжче переконати її в обмеженні виробництва. Це відразу стало очевидним на прикладі З'єднаних Стейтів, Сенат яких погрозив конференції накласти вето на будь-які порозуміння, якщо справа стосуватиметься виключно промислово розвинутих країн. Бо, на думку республіканської більшости в Конґресі, домовлення щодо призупинення ефекту потепління повинно стосуватися також інших країн, зокрема Росії, з її сибірськими "хемічними" озерами; чи й досі закритого для якогось дійового міжнародного контролю Китаю, де занечищення навколишнього середовища часто просто катастрофічне.

Не віднині відомо, що тепловий ефект постає в результаті надмірного нагромадження в атмосфері промислових ґазів. Якщо це відбуватиметься такими невмолимими темпами й далі, то навряд чи варто сподіватися на збереження людства. Адже, враховуючи й достатньо загрозливу демографічну обстановку, стає все менше продуктів харчування, а про екологічно чисті харчі, в зв'язку з дальшим затроєнням навколишнього середовища, говорити взагалі не доведеться. Сьогодні до проблеми голоду, що все частіше нагадує про себе на значній частині плянети, додаються й все нові та нові, надто часто невиліковні, хвороби. Саме над цим в першу чергу повинен серйозніше замислитися Захід, котрий, на не зовсім безпідставну думку значної частини світу (насамперед, країн Середньої Европи), повинен почуватися винним у тому, що з шаленими темпами індустріяльного розвитку, при недостатній контролі над його екологічними наслідками, маємо сьогоднішній катастрофічно загрозливий стан довкілля. Можна погоджуватися чи ні з таким твердженням, але на факти слід дивитися тверезо.

Водночас, закидаючи, скажімо, ЗСА у варварському ставленні до навколишнього середовища, насамперед — атмосфери, варто спокійно оцінити й американський вклад у збереження довкілля, чим аж ніяк не можуть похвалитися згадувані вище Росія, Китай чи й такий індустріяльний далекосхідній гігант як Японія. Не можна запречити, що Захід, ставши піонером сучасної індустрії та впродовж десятиліть інтенсивно розвиваючи свою промисловість, звик дивитися на решту світу не тільки як на сировинний придаток, а й як на своєрідне місце для відходів від промислового господарювання. Однак слід враховувати, що часи змінюються. Психологічно, сказати б, капіталізм сьогодні є вже далеко не той, яким він був століття тому, та вже не може не звертати уваги на думку світової спільноти. Тим більше, що саме в таких надкраїнах, як, ті ж, хоча б, З'єднані Стейти, суспільна свідомість визначається все зростаючим рівнем демократії, і власне громадськість таких, насамперед, країн має найбільший та найвирішальніший вплив на політику — в т.ч. й політику екологічну — своїх урядів. І тому сьогодні для збереження природного середовища конкретної країни, а з тим і всієї плянети, без порівняння більше можуть зробити рішуча громадська думка і громадська воля, ніж диктат цій країні з боку країн інших.

З цієї точки зору й треба оцінювати конференцію в Кіото, з тим, щоб були взяті до уваги пропозиції якомога більшої кількости її учасників та було вироблено спільний компромісовий плян заходів і дій, спрямованих на найвищу мету земного людського життя — його збереження.

Петро Грицак

ЖАХЛИВІ НАСЛІДКИ „ЖОВТНЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ"

Відразу після „жовтневої революції" большевики заарештували велике число людей. Для тих, яких чекісти вбивали трохи згодом, зорганізовано концентраційні табори, на нечувану перед тим у Европі скалю, починаючи від 15-го квітня 1919 року. Пізніше вони були знані як „виправно-трудові табори", як безпосередній засіб масового терору, продовження „клясової боротьби" та як спосіб ізоляції потенціяльних політичних противників. Їх прототипом були, мабуть, широко відомі в Европі концентраційні табори під час бурської війни в Південній Африці, у 1899-1902 роках, коли англійці ізолювали бурських жінок і дітей, щоб ті не помагали у партизанській стадії боротьби бурів із англійцями. Згинуло їх там 28,000.

Табори неволі і страшної експлуатації

Ідею відокремлення та ізоляції політичних противників большевики невдовзі доповнили нелюдською експлуатацією робочої сили таборів для всякого роду ґрандіозних проєктів, для будови „раю на землі", як вони це обіцювали темним масам. Тобто табори виконували для большевиків подвійну фунцію: постачали практично необмежені людські ресурси для примусової праці, а разом з тим уможливлювали пляни винищення усяких дійсних чи уявних „ворогів народу". Для „теоретиків марксизму" був це практичний аспект „клясової боротьби", яка мала продовжуватися аж до цілковитого знищення „ворожих елементів", на дорозі до „світлого майбутнього", яке насправді виявилося чорним і кривавим.

Приречені на нелюдські страждання

Життя в'язнів у сталінських концентраках було страшніше, ніж смерть. Першим утікачем, що описав ті страхіття, був українець В. Юрченко, ще у 30-их роках. Під час Другої світової війни німці видали про це цікаву книжку п. н. „Зраджений соціялізм", але, мабуть, найкраще описав ті табори та їх ґенезу А. Солженіцин в романі „Архипелег ҐУЛаґ", де ҐУЛаґ є акронімом на „Главноє управленіє лаґєрєй". Ту літературу можна реасумувати в сенсі побуту людей, запроторених до тих таборів: оригінально були вони звані попросту „ворогами народу", а опісля „заключьоннимі", у скороченні — „зеками".

Депортували „зеків" звичайно до північних, кліматично вбивчих околиць, де вони терпіли від холоду, будучи одягненими тільки в нужденні лахмани. Крім того, постійно страждали від голоду, через некалорійні, примітивні харчі (пісна зупа, хліб і кипяток чи вода). Голодні та змерзлі, мусіли тажко працювати аж до крайнього виснаження, щоб виконати нереалістичні для тих умовин „норми". Голодні, змучені, змерзлі, позбавлені можливости відпочити й виспатися — у бараках були до спання тільки голі дошки. Не мали сили себе по праці обмити, утримуватися в елементарній чистоті, бо не було відповідних умивалень, в'язнів вкривала кора вічного бруду, а кругом панував сморід. На додаток, докучали їм паразити — воші вдень, блощиці вночі, а хмари комарів та москитів під час короткого північного літа. Але найбільших знущань зазнавали в'язні від енкаведистів-конвоїрів, які били людей в обличчя, копали, цькували псами, стріляли без причини, нарешті, масово розстрілювали із нагоди якихось большевицьких „роковин", як „дарунок для Сталіна". До всього, їх тероризували кримінальні злочинці, які мали в таборах упривілейоване становище.

Зайве й казати, що „зеків" пригнічувало почуття крайньої несправедливости та безсилля: більшість не мали жодної провині ні перед совєтською державою, ні перед іншими людьми. Силою відірвані від своєї вітчизни, свого дому та рідних, дуже за ними тужили, марно очікуючи амнестії, бо замість неї нерідко діставали додатковий „строк", ніби за зле заховання, чи через якісь шикани зі сторони таборової влади. Українці (а бувало їх в кожному концентраку понад 50 відсотків усіх депортованих), ще відчували на собі тяжкий національний гніт та постійно терпіли від московського антиукраїнського шовінізму, не мали права уживати своєї мови. Люди, яким якось вдалося пережити довгі, до 25 років, кари, бували звичайно психічно та фізично важко пошкоджені, часом вже не здатні до нормального життя.

Одначе, можна також сказати, що ті табори задовольняли якусь внутрішню, психологічну потребу московського режиму: показати, хто є дійсно при владі, і задемонструвати її всемогутність та безкарність.

З літератури знаємо, що було багато совєтських можновладців, які були запроторені також до таборів. У більшости випадків, вони були свято переконані, що совєтський режим — найкращий у світі, що хоч „часом трапляються помилки", але „тов. Сталін незабаром те все направить".

Коли в 1953 році Сталін помер, число „зеків" доходило до 10-12 мільйонів. Мабуть, через цілу низку (у великій мірі інспірованих українцями) страйків і бунтів на більшу скалю, влада почала ті табори розвантажувати, так що в'язнів залишилося „тільки" 2 чи 3 мільйони. Відомо, одначе, що не одного із випущених на волю потім знову кидали за ґрати — досиджувати оригінально присуджені кари. Тому що смертність у таборах була висока, через нестерпні побутові умови, багато „зеків" ніколи звільнення з-за ґрат не дочекалися. Число тих, що згинули в ҐУЛаґу, оцінюють на 30 мільйонів.

Ліві прагнуть реваншу...

Як вкінці дійшло до „перестройки" й до „гласности", то врешті стало можливим відверто говорити про досі тримані під секретом криваві злочини совєтської влади, зокрема про ҐУЛаґ, табори „суворого режиму", і про варварське знущання над абсолютно невинними людьми. Це, як також відкриття численних масовий поховань жертв большевизму (Катинь, Куропати, Биківня, Вінниця та ін.) у великій мірі причинилося до кінця „імперії зла", епітемізованої „владою рад", яка колись щедро обіцювала всім „рай на землі", а збудувала пекло. Цікаво, що сам ініціятор „перестройки" М. Ґорбачов недавно, 27-го липня, промовляючи в Салєрні на Фільмовому фестивалі, сказав, що не шкодує того, що зробив, і якби мав нагоду на ще один такий шанс, то вчинив би так само. У той же час, в українській Верховній Раді, щонайменше 100 депутатів мріють про повернення до комунізму, до дискредитованої „влади рад". Навіть російський президент Б. Єльцин рішуче відкинув пропозицію комуністів утворити коаліційний уряд. З того видно, що большевики прагнуть реваншу, уважаючи, що люди вже, мабуть, забули колючодротяну дійсність ҐУЛаґу і виправно-трудових таборів.

Олександер Де

Мороз-морозенко

Снігом поле вітри побілили,
Посиніли у степу могили...
Плаче гірко Мати-Україна:
На чужину висилають сина...

Не журись, відважний Морозенку, —
Не оплакуй України-Неньки!
За тобою, як маки червоні,
Виступають оборонці волі!

Ой не плач, Вкраїно, не журися:
Буйним хмелем терни заплелися, —
Не одного ж народила сина,
Брата Морозенка-Валентина!

Розплелися коси у діброви,
Сполоскалися росою доли!
Як орли, звелися у блакиті
Козаки відважні з криці литі!

Не журись, відважний Морозенку, —
Не оплакуй України-Неньки!
За тобою, як маки червоні,
Виступають оборонці волі!

Валеріян Ревуцький

„Близнята ще зустрінуться"

„Близнята ще зустрінуться", антологія драматургії української діяспори, упорядкування і вступна стаття Лариси Залеської-Онишкевич, Видавництво „Час", Київ-Львів, 1997, 460 стор.

II

На прикладі всіх наведених в „Антології" імен можна з успіхом скласти другу і третю книжку про драматургію української діяспори. Але й над цією першою здійснено величезну працю. І звичайно, коли йдеться про таке монументальне завдання, то тяжко позбутися дрібних недоліків. Не є ціллю автора виловлювати їх всіх. Лише два приклади. Як один з засновників Київського Театру-Студії „Гроно" констатую, що схвалення виставити драму С. Кокот-Ледянського „1933 рік" в цьому театрі не було, хоч драма сама по собі є цінним віддзеркаленням жахливого голодомору (стор. 31). Театр-студія був неспроможний виставити її своїм невеличким складом. Поміщення знимки вистави „Між двох сил" В. Винниченка у Львівському Молодіжному Театрі ім. Курбаса є гідною згадкою про діяльність цього талановитого аванґардного колективу. Але справ в тому, що ця драма В. Винниченка випадає з драматургії української діяспори. Вона була написана драматургом 1918 року в Україні, на Княжій Горі під Каневом.

Упорядник „Антології" Лариса Онишкевич ставить питання про те, що ж саме дала драма діяспори українській літературі? І відповідає, що драма діяспори могла подати твори українською мовою і такі твори, які не могли побачити світ в часах совєтчини або нацизму, вони ввели постмодернізм, збалянсували відсутність певного стилю, форми і тематики в Україні, промовляли до закріплення традицій, підсилювали українську культуру, давали тяглість їй.

Я знахожу, що „Антологія", видана Видавництвом „Час" в серії „Українська модерна література", вносить дуже багато до відновлення приспаного патріотизму в Україні, що є однією з найважливіших проблем сьогодення (як кажуть в Україні). У відозві Видавництва „Час" відомий сучасний письменник Валерій Шевчук з прикрістю зазначав, що сучасний український уряд абсолютно зігнорував проблему духовости, і тому завданням серії видань „Української модерної літератури" є заявити відверто про надзвичайну актуальність цієї проблеми. В цьому відношенні „Антологія" виконує свою величну-місійну ролю.

З прикрістю можна ствердити, що на сьогоднішній день в літературі України з'явилася сила космополітів, але обмаль патріотів. Про виявлення останніх на сторінках „Антології" довго шукати не доводиться. Чи не казав уродженець Фляндрії (читай — України), у „Вічному кораблі" Л. Мосендза, Михаель свойому батькові Гансові, що він не хоче виїздити „в далекую ту країну", бо не хоче покинути своїх друзів. На запит батька, які ж то друзі, Михаель палко відповідає: „Це — вільний вітер, що у тузі співає над фляндерським полем! Це — хмари над краєм пишні, це — хвилі, що шумлять з моря, це — наших рибалок пісні, це — дзвони брюґських соборів!... І колос й останні зела, день млистий і тіні гострі, це — Брюґґе... міста і села... ввесь край нає... весь фляндерський простір!" (стор. 147)... А хіба не оповито патріотизмом стрічки кадрів „Іконостасу" Віри Вовк чи кропітлива аналіза кольорів національного прапору в скетчі Юрія Тарнавського? Прикладів патріотизму, повторюю, шукати легко в „Антології"...

А поруч з патріотизмом — глибокий поклін і шана великій українській історії... У вступі до трагедії про XVI століття „Дійство про Юрія-Переможця" Ю. Косач нотує: „Всупереч тезам сьогоднішніх принижувачів українського імени (читай „старшого брата") й аматорів зменшевартісненого українства прийнято як неоспориму дійсність, що еліта українська до-просвітянської ери не лиш дорівнювала духом і побутом тодішній европейські, але й часто її перевищувала... (стор. 322).

Упорядник і Видавництво „Час" появою „Антології" подали добрий приклад. Лишається чекати на подібні в близькому майбутньому...

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про постійний відплив українського моря

Чи стояли ви колись на березі моря і спостерігали його повний відплив, коли піску стає щораз більше і щораз дальше відходять хвилі?

Таке почуття огортає мене тепер, коли раз-у-раз читаю в нашій пресі, або слухаю розповідей про постійний відплив з України мистецьких сил та тих, які своїм талантом стали на понадпересічний рівень в Україні і тому можуть знадобитися і бути оціненими адекватно до рівня таланту на чужому „ринку".

І так, коли з однієї сторони розпирає гордість, що ми маємо таких мистецько, професійно, чи спортово здібних особистостей, так з другої сторони стає моторошно на думку, що вони ради куска хліба, чи кар'єри в міжнародному еквіваленті, залишають батьківщину та їдуть за кордон, де отримують всі можливості розвитку і плекання свого таланту, як це заведено в цивілізованих суспільствах. А тим часом в Україні стає таки щораз менше їх і щораз меншає той національний скарб, який може дуже швидко вичерпатися при такій марнотратній політиці держави. Скарби вимагають оберігання. А все це тому, що ніхто не хоче зауважити і попрацювати для виправлення ситуації у відношенні до різних вагомих проявів мистецького, наукового чи іншого потенціялу. Не дбають про культуру в державному аспекті, не дбають про мистців в міському та обласному обсязі, а всі прохання, заклики, попередження залишаються в провідних ешелонах влади без найменшого відгуку, наштовхуючись на глуху стіну обмежености і непередбачливости, в парі з небажанням заглянути на декілька кроків у перспективу. Ось так ті скарби відпливають, як вода у морі, щоб щораз частіше виплинути на чужому розкішному полі, де знають вартість скарбів і знають, як їх оцінити та використати. Скільки ж тих небуденних людей із співочого, музичного чи іншого мистецького середовища розпорошилося десь на Заході. Скільки з них вже успішно співає, грає чи виставляється тепер серед чужих, часто затискаючи зуби, коли треба заради можливости мистецького вислову промовчати своє українське походження, не кажучи вже про український репертуар.

Погляньте на музичні програми в ЗСА чи Західній Европі. Бачите, як з кожним роком виринає там все більше і більше нових прізвищ, які вже знані нам з їхньої успішної кар'єри в Україні, або здогадуємося, що це українці співають або грають в провідних партіях. Одним щастить стрімко пробитися вперед, інші мусять хапатись інших можливих джерел заробітку. Скажімо, наші добрі співаки дякують в церквах, навчають дітей співу на різних курсах, а мистці малюють церкви або помешкання, а музики віртуозно грають у випадкових оркестрах на забавах чи весіллях. Однак багато із тих високоталановитих осіб таки пробиваються, щоб дістатися до провідних театрів чи виступити на престижевих концертах. Виставляються у реномованих картинних ґалеріях і продають картини чужинцям, не встидаючись свого мистецтва, за міжнародними ґалерійними цінами, а також ґастролюють по широкому світі, де в шляхи турне тільки не входить Україна.

Чи немає зрозуміння для стану культури в українському Уряді? Невже він не збагне її потреб в Україні? Чи усвідомлюють собі політичні провідники ту важливу ролю культурних надбань для визнання України в світі? Бо ж культура — це річ дуже коштовна, а шляхетні дорогоцінності мають свою високу ціну.

Ось, як твердить наша „Свобода", недавно запевнив Президент Л. Кучма соліста Донецького театру опери і балету, що держава всіляко підтримуватиме діячів культури, а тим часом в Дніпропетровському театр „Крук" мусить самоліквідуватися з браку фондів, які ще минулого року офіційні джерела обіцяли дати. Рівночасно, однак, в місті відкрито урочисто російський камерний театр. Це найновіший доказ „зацікавлення" державних установ долею культурних надбань України. А скільки ще інформацій постійно чуємо і читаємо на подібну тему. Відомо, що львівська опера борсається із фінансовими труднощами, обмежує прем'єри і вистави, як, до речі, також інші театри в Україні.

Чи можна дивуватися, що постійна стихія відпливу вимиває культурні прояви України? Коли нарешті Уряд, як кажуть, „прийде до голови по розум"? Чи залишиться ще те каміння, яке настав час позбирати на тернистому полі культури, чи може буде запізно?

О-КА

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Інформуймо точно

У 226-му числі „Свободи" (з 26-го листопада 1997 року) поміщено допис „Відзначення 50-річчя 'Акції Вісла' в Дітройті" Михайла Березовського, в якому, між іншим, написано ось таке: „На черзі мистець слова Андрій Лятишевський відчитав своє мистецьке слово 'Кво вадіс' („Куди йдеш?"), закінчуючи його словами: 'Куди грядеш, Польоніє?", за що також мав довгі оплески".

З цього виходило б, що це мистецьке слово „Кво вадіс" є власним твором Андрія Лятишевського. А це не є згідне з правдою, бо я є автором цього вірша „Кво вадіс" (мій поетичний псевдонім — Євген Крименко). Цей вірш виголошено перший раз 17-го травня в Чикаґо на академії для відзначення „Акції Вісла". Вірш „Кво вадіс" появився також друком при кінці травня 1997 року у „Свободі" та в інших часописах.

Євген Крименко-Іванків
Чикаґо, Ілл.

У сороковий день відходу у вічність моєї улюбленої дружини св. п. Тессі Тетяни Тютько

Це була весна у зелені і цвітах,
Коли стрінув Тебе перший раз
з усміхом на устах...
І чаром своїм мене Ти чарувала...
Твої сині очі не сходять з думок...
— Чи тямиш цей день?
Поцілунком мене Ти привітала...
Ми стрічалися щодня і дні минали...
Місяць ліниво блудив у зоряну ніч...
— Життя чудове, ми знайшли себе,
Свої загублені літа...
— І нині Ти зі мною,
Твій дотик уст і поцілунок...
Мрії Твої і мої сповнялись...
На хрест присягнув, що буду з Тобою на все!
Ти була моєю, моя дружина,
Ми тішились собою!
Та недовго була радість душі;
Усміхалася нам весна́...
Одного осіннього дня пожовкле листя спадало з дерев,
— Ти залишила мене на все..,
А так хотіла Ти жити!
— І чому це сталось?
Туга́ блукає край вікна, не опускає мене,
Розпука серце розриває...
—Тессі Тетяна моя!
Не можу погодитись з судьбою, що Тебе нема!
— А день іде за днями, коли згадаю...
Весна́ у зелені і цвітах,
Місяць ліниво блудив у зоряну ніч...
Тоді я стрінув Тебе цей перший раз...
І перший поцілунок...
Твої чарівні, сині очі, незабутні ніколи,
Не сходять з думок...
Ми були щасливі!
— Чи ще колись я стрінусь з Тобою
І вернеться наша весна́?
— Тессі Тетяна моя!

Ґеник-Джін

Колюмб...

(Закінчення зі стор. 1)

орбіту. Ці хвилини видаються дуже важкими, адже на членів залоги діють значні перевантаження, які під силу перенести лише фізично здоровим і добре підготовленим дослідникам.

Натомість приземлення триває не кілька хвилин, а цілу годину, причому корабель, який летить з космічною швидкістю, входячи в щільні прошарки земної атмосфери, зазнає перегріву обшиви, значної вібрації. І знову таки членам залоги доводилося переносити великі навантаження.

Не зважаючи на всі складності полету, втомлення астронавтів, шатла, керованого його командиром Кевіном Креґелем та пілотом Стівеном Ліндзі, в п'ятницю, 5-го грудня о 6-ій год. 20 хвилин ранку колеса „Колюмбії" торкнулися бетонової смуги космодрому, випущений позаду корабля парашут допоміг загальмувати швидкість і корабель зупинився. Так завершилася 16-денна космічна мандрівка, за час якої корабель пролетів шість з половиною мільйонів миль.

— А що було далі? — поцікавився я.

— Далі вся шістка без великх труднощів спустилась на землю. Найперше, за давно встановленою традицією, оглянула з усіх боків корабель, а потім увійшла до спеціяльно прибулого автобуса, в якому протягом майже години проводилося медичне обстеження членів залоги.

Космонавтів зустрічали керівники НАСА, Національної космічної аґенції України, амбасадор України у З'єднаних Стейтах Америки Юрій Щербак, інші офіційні особи. На пресконференції, яка відбулася відразу після приземлення „Колюмбії", космонавти відповідали на запитання присутніх.

В той же день Леонід Каденюк і його дружина Віра, яка зустрічала свого чоловіка на космодромі, повернулися до Гюстону. Я хотів відразу взяти інтерв'ю у першого українського космонавта, однак Ярослав Пустовий не радив тепер звертатися до Леоніда, адже він втомлений після полету.

А тепер згадаємо, як починалась космічна подорож „Колюмбії". Як відомо, точно за попередньо визначним пляном секунда в секунду, було дано команду „Пуск" і в голубу блакить неба стартував корабель. Через короткі проміжки часу космічний центр повідомляв, як проходить полет, як себе почувають члени залоги.

Читачі, напевно, пам'ятають, що українського космонавта в далеку дорогу проводжав Президент України Леонід Кучма. Він не тільки побажав Леонідові успішного виконання доручених йому завдань і благополучного повернення на рідну землю, але і впродовж космічної експедиції уважно слідкував за полетом.

В один із днів радіотелефоном відбулася розмова глави держави з Каденюком. Космонавт доповів, що він успішно здійснює заплянованi експерименти. Одночасно повідомив, що його колеґи обрали Президента почесним членом залоги. Л. Кучма сердечно подякував космонавтам за довір'я, виявлене йому, і в свою чергу запросив всю інтернаціональну групу відвідати Україну.

Відразу після приземлення космічного корабля Президент Кучма надіслав першому українському космонавтові вітальну телеграму, в якій від імені українського народу і особисто від себе привітав його з успішним завершенням полету та благополучним приземленням. Він побажав йому та всім членам залоги міцного здоров'я, щастя та швидкого повернення на батьківщину.

Ми з хвилюванням стежили за полетом міжнародної залоги, — говориться в привітанні, надісланому Каденюку від імені Верховної Ради України його головою Олександром Морозом, — захоплювалися мужністю і високим професіоналізмом. Ви примножили космічну справу України, сприяли міжнародному визнанню високого рівня навколо космічного потенціялу України.

А тепер кілька слів про те, як проходив полет, хоч читачі напевно уважно слідкували за подіями на „Колюмбії" і тому немає потреби докладно зупинятись на цьому питанні. Як відомо, одним з завдань, поставлених НАСА перед космонавтами, полягло в тому, щоб запустити в орбіту супутник „Спартан". Однак спроба запуску, яка відбулася 21-го листопада, закінчилась невдачею.

Щоб повернути на борт „Колюмбії" півторатонний апарат, вартістю 10 млн. дол., довелося витратити кілька днів. Спеціялісти космічного центру вважають, що причиною невдачі був збій у роботі бортової електроніки, або помилка, допущена екіпажем. Остаточний висновок буде зроблений після вивчення всіх обставин.

— Леонід Каденюк, — розповідає мій співбесідник, — досліджував, як розвиваються рослини, зокрема соя та один з видів моху, в умовах мікроґравітації. Підсумки узагальнять вчені, які вже взялися до роботи.

На закінчення нашої розмови Ярослав Пустовий повідомив, що Л. Каденюк вже приступив до праці, а на початку нового року передбачено повернення космонавтів на батьківщину.

Делеґація представників американської армії в Україні

Від 16-го до 23-го листопада ц. р. гостила в Україні американська військова делеґація, щоб спільно виробити плян праці відносно навчання українських підстаршин. Навчання мають провадитись в американських військових академіях. Початок навчань визначено на 1-го травня 1998 року.

Традиційно американське військо має вироблені й вивчені кадри підстаршин, які переходять чотири окремі військові академії, від сержанта до сержанта-майора. Американську делеґацію із шести підстаршин і старшин очолив полк. Тома Бравн, командир Академії сержантів-майорів сухопутніх військ ЗСА в Ел Пасо, Тексас. Функцію перекладача на українську мову виконував майор Роман Голяш. Після ґрунтовної дискусії та виробленим пляном рішено вислати до ЗСА шість українських підстаршин. Перших 6 місяців вони будуть вивчати англійську мову. Після опанування мови прийдуть навчання в першій підстаршинській школі. Опісля будуть прилучені до військових бойових частин на один місяць і знову до нової школи вищого ступеня. Далі йде поворот в Україну та вкінці до Боснії, щоб запізнатися із правилами миротворчих військ.

Американською делеґацією в Україні займалися полк. А. Шевчук і полк. І. Тисел. Американські вояки відвідали військовий інститут в Києві, де продискутували цілу справу із ген. майором А. Оґарком. Два дні перебули на поліґоні „Десна" біля Острова, де придивлялися, як вишколюють військо.

В місті Біла Церква відвідали 72-гу дивізію, моторизовану, яка відбувала маневри з участю різнородних танків.

Всі офіційні дискусії відбувалися в українській та англійських мовах. Заплянованo більше спільних зустрічей у 1998 році.

У 1997 році переходили курси підстаршин у військових академіях Америки вояки з таких держав: Арґентина, Австралія, Ботсвана, Бразилія, Хорватія, Італія, Японія.

Н. Н.

Учасники миротворчої американської місії в Україні (зліва): сержант-майор (см) Дені Гейберт, майор Роман Голяш, командуючий см Раул Родріґез, см Тома Вонґ, полк. Тома Бравн -- командир Військової академії, старший сержант Фред Кавч.

Запізнання з Евразійською фундацією

Ню Йорк. — Тут у вівторок, 16-го грудня, заплянованo відбути зустріч запізнання української громади з працею та майбутньою програмою для українсько-американської громади Евразійської фундації.

На зустріч запрошується членів української громади з метрополітальної околиці Ню Йорку та Ню Джерзі. Зустріч відбудеться о 6-ій год. вечора в Українському Інституті Америки, 2 схід 79-та вулиця.

Евразійська фундація — це незалежно утримувана організація здобуття субсидій, присвячена заохоченню створювати демократичні установи та вільний економічний ринок в Україні та інших новонезалежних державах колишнього СССР. Керівником бюра фундації західнього реґіону є Микола Дейчаківський. Згадана фундація існує вже майже п'ять років, а її програми допомогли принести позитивні зміни на громадському та урядовому рівні по цілій Україні. Щоб мати ще кращі успіхи, фундація уважає, що це можна здійснити при активній допомозі та співпраці українсько-аме-риканської громади.

Російські...

(Закінчення зі стор. 1)

минуче заторкне питання інспектування президентських палаців. Минулого місяця Багдад звинуватив інспекторів ООН у тому, нібито вони шпигують на користь ЗСА, і заборонив їм відвідувати президентські палаци, що вважаються в Іраку символами незалежности країни. Вашінґтон же наполягає на інспектуванні цих об'єктів, гадаючи, що саме там можуть бути сховані компоненти хемічної і бактеріологічної зброї, яка підлягає знищенню.

Без української мови і книжки — не буде й української дитини!

Нові видання

„Хрестоматія української літератури XX століття"

У листопаді 1997 року заходами Шкільної Ради при УККА в Ню Йорку появилося друге, доповнене й перероблене, видання „ Хрестоматії української літератури XX століття", упорядниками котрої були Євген Федоренко та Павло Маляр.

Нове видання 400-сторінкової книжки в м'якій оправі відразу справляє миле враження на читача своїм чепурним виглядом. Художнє оформлення — Романа Бруха. Матеріял у „Хрестоматії" розподілено на шість розділів за таким порядком: І. Період революції та національного визволення України початку XX сторіччя. II. Період ліквідації державно-національного визволення та національного відродження України. III. Період передвоєнний та воєнні роки. IV. Період відродження 60 років і реакції 70-их, куди включено також творчість учасників збройної боротьби та безіменну поезію — вояків УПА. V. Українська література Західної України між двома війнами. VI Українська література в еміґрації, куди також включено Нюйоркську групу. Крім того, відрізняється це видання від попереднього своїми доповненнями та важливими додатками.

Словник літературних термінів та літературознавчих визначень дібраний тільки за відношенням до матеріялу хрестоматії. Українсько-англійський синонімний словник рідше вживаних слів на допомогу читачам опрацював Володимир Микула. Треба також відзначити в книжці присутність портретів авторів, яких матеріяли поміщені в хрестоматії, що дає молодому студентові поза межами українського материка можливість ознайомитись з окремими особистостями історії української літератури. Добір авторів мотивований програмою Шкільної Ради та їх місцем і значенням у літературнім процесі XX століття історії української літератури.Це видання заплянованe як продовження праці проф. Костя Кисілевського „Хрестоматія з української літератури". Усі зміни, доповнення та поправки до другого видання опрацював професор д-р Євген Федоренко. Книжка призначена для старших кляс та вищих курсів українознавства, а також для коледжів та університетів, де цей курс викладається.

Книжка коштує 16 дол. та можна її придбати у канцелярії Шкільної Ради, пишучи на адресу: Educational Council UCCA — P.O. Box 391, Cooper Station, New York, N.Y. 10276-0391; тел.: (212) 477-1200.

У СВІТЛУ ПАМ'ЯТЬ
передчасного та несподіваного відходу у вічність незабутньої та дорогої СЕСТРИ

бл. п.
ЛІДИ САВОЙКИ

будуть відправлені
ПОМИНАЛЬНІ БОГОСЛУЖЕННЯ

в УКЦеркві св. Юра в Ню Йорку, в п'ятницю, 19-го грудня 1997 р. о год. 6-ій веч.;
в манастирі св. Йосафата в Ґлен Ков, Н.Й., в неділю, 21-го грудня 1997 р. о год. 9:30 вранці;
у Францішканському манастирі св. Антонія, з Падуа в Ню Йорку, в суботу 20-го грудня 1997 р. та в соборі св. Софії, в Римі, Італія.

Про молитви та згадку просить
ВІРА САВОЙКА

ПОВІДОМЛЕННЯ
Членам і Відділам
УНСоюзу

Повідомляємо Членів і Відділи УНСоюзу, що з уваги на закінчення року, Головна Канцелярія УНСоюзу мусить замкнути рахунки та здепонувати у банках гроші, одержані від Відділів

не пізніше, як вполудне
26-го ГРУДНЯ 1997 РОКУ.

Гроші, прислані пізніше вже не зможуть бути зачислені на 1997 рік. З уваги на це, закликаємо всіх Членів УНСоюзу заплатити вкладки, платні в цьому місяці, якнайскоріше, а всі Відділи УНСоюзу вислати розчислення і гроші так скоро, щоб вони наспіли до Головної Канцелярії не пізніше як у П'ЯТНИЦЮ, 26-го ГРУДНЯ 1997 року до полудня.

Звертається увагу на те, що Відділи, які спізняться з присилкою вкладок, будуть подані як довжники в річному звіті.

Головна Канцелярія УНС

У ДЕСЯТУ НЕВИМОВНО СУМНУ І БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ
відходу у вічність нашої найдорожчої і незабутньої МАМИ

бл. п.
МАРІЇ ЗАКЛИНСЬКОЇ

будуть відправлені
св. ЛІТУРГІЇ з ПАНАХИДАМИ
в церквах:

свв. Петра і Павла, Спрінґ Велли, Н.Й., 18-го грудня 1997р. о год. 8-ій ранку;
Покрови Пресвятої Богородиці, Аделяйда, Австралія;
Різдва Пресвятої Богородиці, Чернівці, Україна.

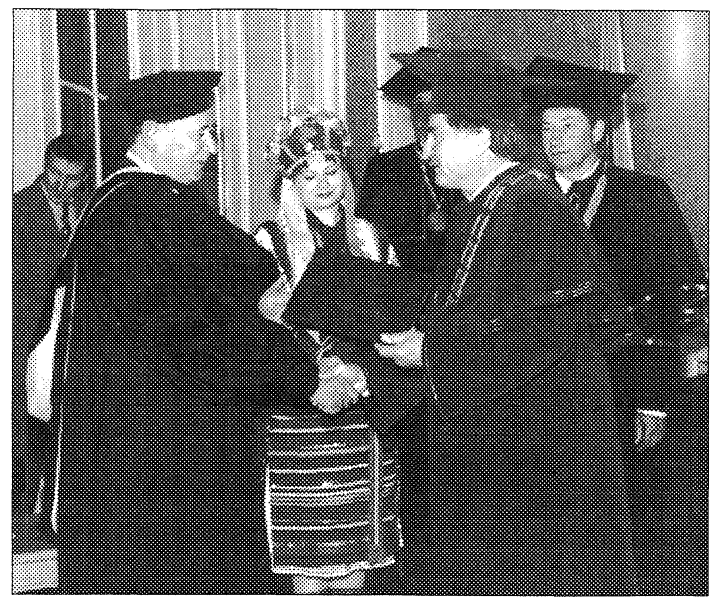
Просимо пом'янути покійну маму у ваших молитвах.

У глибокому смутку:
донька — ЛЯРИСА ЗАКЛИНСЬКА-ТОМАСЕЛЛІ з родиною
син — д-р ОРЕСТ ЗАКЛИНСЬКИЙ з родиною
та родина в ЗСА, Австралії й Україні.

Д-р Ю. Солтис отримав почесний докторат в Україні

Продовж шестьох років, які проминули від проголошення незалежности України, вже багато членів нашої громади в діяспорі особисто в різний спосіб причинилися до успіхів і росту України і далі стараються допомогти в закріпленні її структури. Сповняючи свій обов'язок супроти України в різних видах, вони починають від матеріяльної допомоги родині, церквам, школам, сиротинцям, культурно-громадським установам, приватним і державним підприємствам (для зміцнення економічної ситуації) і т. д. Перебуваючи особисто в Україні, складають свою „данину" Україні, віддаючи своє професійне знання і досягнення в освіті. Треба з приємністю ствердити, що цей спонтанний відрух поселенців на Заході оцінюють наші земляки в Україні. Вони висловлюють своє велике признання у формі високих наукових, літературних і мистецьких нагород, як теж відповідними дописами в пресі.

Недавно вперше в історії Українського Державного Лісотехнічного Університу (УДЛТУ) у Львові в порозумінні з Міністерством Освіти України вручено диплом почесного доктора громадянинові ЗСА, відомому громадському діячеві д-рові Юрієві Солтисові. Церемонія відбулася дуже врочисто в приміщенні згаданого університету в присутності всіх проректорів, деканів факультетів, завідуючих катедрами, преставників студентів (головно економічного і мовного факультетів), запрошених гостей, включно з дружиною д-ра Юрія Іванкою Солтис.

Ректор Ю. Туниця (справа) вручає диплом д-рові Ю. Солтисові.

При звуках урочистої музики і фанфар входили на залю згадані науковці, як теж кандидат на одержання почесного докторату, всі в довгих мантіях і шапках. Ведучий програмою перший проректор проф. Микола Адамовський, вітаючи ректора університету проф. Юрія Туницю, відкрив засідання Наукової Раду УДЛТУ. Прозвучав національний гимн, виконаний студентським хором, а відтак ведучий попросив до слова проректора Наукової ради проф. Григорія Криницького. Проф. Криницький проголосив рішення Наукової Ради надати звання почесного докторату д-рові Ю. Солтисові і своєю головною доповіддю розпочав цю урочисту імпрезу. Вітаючи д-ра Солтиса з його незвичайним святом, проф. Криницький поінформував присутніх на залі про його життя, освіту, дуже активну професійну і громадську працю в ЗСА і Україні, публікації та нагороди. Автор цієї статті, передаючи в скороченні зміст згаданої промови, бажає познайомити читачів „Свободи" з досягненнями д-ра Солтиса та його заслугами для його прибраної батьківщини Америки і дійсної України.

Ю. Солтис народжений в Стрию в родині професора Стрийської гімназії Богдана і Анни — актриси театру ім. Старицького в Стрию — Солтисів. Середню освіту закінчив в Міттенвальді (Німеччина), а від 1950 року живе в Юніондейл, ЗСА. Одружений з Іванкою Погорецькою, мають доньку Ліду, заміжню Белендюк, і внучку Оксану. Ступінь бакалавра одержав в університеті Горстра в стейті Ню Йорк, а ступінь маґістра в університеті Фордгам в Ню Йорку. Студії для відвищення кваліфікацій відбував в університетах: Валенсії, Еспанія, Фейрфілд, Конн., Сан Франсіско, Каліф., Стейтовий університет в Олбані, Н. Й., Дартмут коледж, Ню Гемшир. В 1983 році одержав ступінь доктора філології у престижевому університеті чужих мов Міллбирі, Вермонт (докторська праця: „Дон Кіхот у творчості Достоєвського", в еспанській мові). Всі студії покінчив при допомозі державних і приватних стипендій.

Працював викладачем еспанської та російської мов, як теж еспанської літератури, суспільних наук, історії, економії і географії в середній школі в Юніондейл. Рівночасно д-р Солтис займав становище професора та доцента еспанської мови в університеті Аделфай, Лонґ Айленд, був викладачем еспанської (літні і вечірні курси) мови в Нассо коледжі, університеті Горстра, періодично в університеті Західньої Вірджінії, як теж в Чіле, Південна Америка, і вчителем англійської мови для міністерства туризму в Еспанії.

Як активний діяч української громади в Америці д-р Солтис займав відповідальні становища: заступник голови Української Американської Координаційної Ради, президент Організації Державного Відродження України, голова Крайового комітету в ЗСА для відзначення 1000-ліття Хрищення України, член Ради директорів Українського Інституту Америки, член Пласту (нагороджений відзнакою Вічного Вогню), голова відділу УКК повіту Нассо, Н. Й.

Д-р Солтис є активним американської Республіканської партії, почесним членом Т-ва гуманітарних наук та Т-ва еспаністів.

Працю в Україні розпочав в 1992 році через УНСоюз як викладач англійської мови у Львові і Бурштині, а згодом методики і чужих мов при відділі освіти його родинного міста Стрий (1993 і 1995 року). Працював викладачем еспанської і англійської мов в Українському Державному Лінґвістичному Університеті в Києві. В роках 1994 і 1997 був викладачем еспанської і англійської мов в Українському Державному Лісотехнічному Університеті у Львові.

В 1996 році одержав звання почесного громадянина міста Стрий за працю для Відділу освіти і допомогу сиротам. В Державному Лінґвістичному Університеті в Києві видаються його статті в англійській і еспанській мовах на тему: фонетика і методика навчання.

Після промови проф. Криницького відбулася урочиста церемонія заприсяження докторанта. Д-р Солтис з рукою на булаві (імпозантний жезл-булава з головою лева), яку тримав писар Василь Мазепа, повторяв слова присяги за проректором М. Адамовським. Прозвучали слова першого проректора проф. Миколи Адамовського:„Оцінюючи ваш великий вклад у справу підготови студентів у важкі часи встановлення незалежности України, Наукова рада УДЛТУ надає вам звання почесного доктора". Ректор проф. Юрій Туниця і проректор проф. Григорій Криницький при звуках академічного гимну вручили д-рові Солтисові диплом і медалю університету, які подали дівчата, зодягнені в прегарні гуцульські строї. Ректор Ю. Туниця, вітаючи доктора, висловив своє признання теж його дружині Іванці, яка була інспіратором і моральної підмогою в його наукових досягненнях. Він звернув увагу на важливу і актуальну тему докторської праці проф. Ю. Солтиса, яка становить доповнення до всіх попередньо згаданих його заслуг, що причиняються до надання йому звання почесного доктора.

В своїй доповіді п. з. „Екологія — Україна і світ" Ю. Солтис, нав'язував до спеціяльної 19-тої сесії ООН, присвяченої екологічним проблемам, яка відбулася в червні ц. р.

Не вглиблюючись в наукову працю д-ра Солтиса, згадаю лиш деякі його твердження в цій важливій ділянці екологічних проблем, які, на його думку, ще стрічаються з несерйозним і апатичним ставленням людей у світі. Існує брак ґльобальної відповідальности і потреба екологічного балянсу. Проблема радіяції, спричинена Чорнобилем, вирпомінювання отруйних ґазів в Західній Европі і ЗСА, забруднення води через перевантаження сітки каналізації, брак гігієни в країнах Третього світу, що спричинює поширення хворіб, вирубування лісів в Бразилії та багато інших чинників, що мають неґативний вплив на життя всього людства. Очевидно, нас українців турбує факт, що сьогодні в Україні 3.5 млн. людей живе на забрудненій радіяційно території, що спричинює різного роду захворіння, головно в дітей. Через експлуативну економічну та екологічну політику Совєтського Союзу, ерозія та забруднення знищили половину родючої землі в Україні. За словами Президента Л. Кучми під час останної екологічої конференції в ООН, наслідки радіяції Чорнобильської АЕС коштують Україну 1 блн. дол. річно, а витрати для продукції і вжитку енерґії в Україні є 6-9 разів більші, як в інших країнах. Крім того, вони зуживають більше палива і у висліді випромінюють велику кількість отруйних ґазів. На думку Ю. Солтиса, треба подумати не лише про усунення наслідків, але про ліквідацію причин екологічного забруднення.

Мистецьку частину імпрези виповнив віртуоз Олег Кульчицький прекрасною грою на скрипці. Під час гостини д-р Солтис подякував теплими словами за признання йому докторату. Програма церемонії була передана телебаченням.

Ольга Гаєцька

ПОДІЇ

ГОСТИНА СВ. МИКОЛАЯ

Іст Ганoвер, Н. Дж. — Рідна Школа Українознавства ім. Лесі Українки при УККА в повіті Морріс, Н. Дж., влаштовує гостину св. Миколая у неділю, 14-го грудня, в готелі „Рамада", дорога ч. 10 в Іст Ганoвері, Н. Дж. У святочній програмі братимуть участь учні Рідної Школи. Початок о год. 2-ій після полудня. „Небесна канцелярія" буде відкрита від год. 1-ої до 2-ої після полудня.

ВЕЧІР В ПАМ'ЯТЬ Е. КОЗАКА

Ню Йорк. — Тут 20-го грудня в НТШ, 63 Четверта аве., відбудеться вечір у пам'ять Едварда Козака-Ека. У програмі — слово про маляра, скечі, гуморески, пісні. Вечір влаштовують 64-ий Відділ СУА, Загін УПС „Червона Калина" та ОУП „Слово". Початок о год. 5-ій вечора.

	SVOBODA		THE UKRAINIAN WEEKLY	
RATE	UNA MEMBER	NON-MEMBER	UNA MEMBER	NON-MEMBER
ANNUAL	75.00	100.00	40.00	60.00
SEMI-ANNUAL	40.00	60.00	25.00	35.00
QUARTERLY	22.00	33.00		